پەندو ئامۆژگاری وەرگرتن لەڕوداوەکان

نوسینی:م/ لقمان حسن امین

الحمد لله رب العالمین والصلاة والسلام علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه اجمعین ومن تبعهم باحسان الی یوم الدین، لە پاشاندا:

گەلی کورد گەلێکی موسڵمانە وهەردەم شانازی بەوەوە کردووە کە موسڵمانە، لەگەڵ ئەوەیشدا کە موسڵمانە جەور و ستەمێکی زۆری بینیوە بەدەست میللەتە موسڵمانەکانی دەوروبەری وهەردەم قوربانی پیلانەکانی خاچ پەرستەکان و گەلانی دەوروبەری خۆی بووە و ئەو جەورو ستەمەی لەم میللەتە کراوە بێ وێنەیە لەناوچەکەدا وەك هەموومان دەزانین ، منیش وەکو موسڵمانێك وکوردێکی دڵسۆز بۆ ئایینەکەم ومیللەتەکەم وام بەباش زانی کەئەوەی بەسەر میللەتەکەمدا هاتووە لەڕابردوودا وئەوحاڵەتەی کەئێستا تێیدا دەژین بەبۆچونێکی شەرعی بۆی بچم وهەرچی کەم وکورتیەیەکمان تیدابوو سەبارەت بەئایینەکەمان وخوای گەورە بەگوێرەی توانا وبەیارمەتی خوای گەورە بتوانین ئەو کەم وکورتیانە نەهێڵین وپڕیان بکەینەوە بۆ ئەوەی ئایندەیەکی ڕوناك بۆ میللەتەکەمان بهێنینە کایەوە، ولەڕەزامەندی خوای گەورەدا بین بۆ ئەوەی ئەو ڕوناکی ورۆشنایی‌یەمان لێ جیا نەبێتەوە وهەردەم لەگەڵماندا بێت لەناو گۆڕو لەسەر پردی(**صراط**)

انشاء الله .

هۆی چیە کارەساتمان بەسەردا دێت ؟

زۆربەی ئەو کارەسات و کێشانەی ئادەمیزاد دووچاری دەبێتەوە دەتوانین لە سێ خاڵی سەرەکیدا کۆیان بکەینەوە:

١- خوای گەورە بەندەکانی تاقی دەکاتەوە بۆ ئەوەی جەزایان بداتەوە

به گوێرەی ئارام گرتن یان بێ ئارامی بەندەکانی لەو ناخۆشی و کارەساتانەی کە بە سەریاندا دێت .

٢- ئەم کارەساتانە دەبێتە هۆی سڕینەوەی تاوان ئەگەر بەندە ئارامگر بێت لە سەر ئەو کارەساتانەی کەتوشی دەبێت، یان پلەی زۆر بەرز دەبێتەوە ئەگەر لەگەڵ ئارامگرتنەکەیدا سوپاس و ستایشی خوای لە سەر بکات .

٣- بەهۆی تاوانی بەندەوە خوای گەورە سزای دەدات، یان سزایەکی هەمیشەیی لە دونیا و قیامەتدا ، یاخود سزایەکی کاتی بۆئەوەی ئەو بەندەیە هۆشیار ببێتەوە و بێتەوە سەر خۆی و هەست بە تاوانەکانی بکات .

هەندێ جۆری تریش هەیە لە سزا و کارەسات کە خوای گەورە حیکمەتێکی تایبەتی تێدایە کە لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر دەگوڕێت، وە ئەگەر بێت و کارەسات و سزای خوای گەورە میللەتێك بگرێتەوە ئەوا لەگەڵ ئەم خاڵانەی کە باسمان کرد چەندەها حیکمەتی تری تێدایە .

ئەگەر بێتو بە ووردی سەرەنج بدەینە ئەو خاڵانەی باسمان کرد کە دەبنە هۆی ئەوەی کارەسات دووچاری ئادەمیزاد و میللەتان بێتەوە، دەبینین کە هەمووی دێتەوە سەر ئەوەی کە تاوان هۆی سەرەکی یەتی وەکو خوای گەورە دادەفەرمێت:

﴿ما أصابك من حسنة فمن الله وما أصابك من سيئة فمن نفسك ﴾[1].

واتە / هەرچیچاکەو خێروخۆشیت بە سەردا دێت ئەوا لە کەرەم و ڕەحمەتی خواوەیە، وهەرچیناخۆشی وخراپەیە کیشت بە سەردا هاتبێت ئەوا بەهۆی تاوانی خۆتەوە توشت بووە و منیش بۆتم تەقدیر کردووە .

بۆچی کافرەکان لەخۆشیدا دەژین و کارەساتیان لە ئێمە کەمتر بە سەردا دێت لەگەڵ ئەوەی کە کافرن ؟

(1) - (النساء / ٧٩) .

لێرەدا ئەم گومانەدێتەکایەوەکەزۆربەی خەڵکیئەوەی پێ ڕەد دەکەنەوە کە تاوان هۆکاری دووچاربوونەوەی کارەساتە، لەبەرئەوەی کە کافرەکان تاوانیان زۆر گەورەیە وهیچ کردەوەیەکیچاکەیان بۆ نانوسرێت و پاداشتیان نیە لە بەر ئەوەی کوفرەکەیان هەموو کارە چاکەکەیان هەڵدەوەشێتەوە وەکوخوای گەورە دەفەرمێت: ﴿ ولقد أوحي إليك وإلى الذين من قبلك لئن أشركت ليحبطن عملك ولتكونن من الخاسرين ﴾(٢).

لەگەڵ ئەوەشدا ژیانێکی زۆر خۆش دەبەنە سەر وکارەساتیان لە موسڵمانان کەمتر بە سەردا دێت، وە ئەگەر بێتوچاو بخشێنی بە قورئان وسوننەتەکانی پێغەمبەردا ﷺ ئەوا وەڵامی ئەم شوبهەیە لە چەند شوێنێکدا بەدی دەکەین، بۆ نموونە خوای گەورە دەفەرمێت :﴿ ولولا أنْ يكونَ الناس أمةً واحدةً لجعلنا لمن يكفُر بالرحمن لبيوتهم سقُفًا من فضة ومعارج عليها يظهرونَ ولبيوتهم أبوابا وسررا عليها يتكئُونَ وزخرفًا وإنْ كُل ذَلك لما متاع الْحياة الدنيا والْآخرةُ عند ربك للْمتقين﴾(٣).

واتە /(ئەگەر لەبەر ئەوە نەبوایە کە هەموو خەڵکی ببن بە کافرو بەرە و خۆشی دونیا بڕۆن و ڕەحمی خوا بە موسڵمانان نەبوایا، ئەوا ئەو کەسانەی کەکوفر بە خوای گەورە دەکەن، وامان لێیان دەکرد کە بنمیچ و پەیژەی خانووەکانیان کە پێی دەچنە نهۆمەکانی تر لەزیوبوایە، ودەرگای خانووەکانیان و ئەوچارپایەی کە لە سەری دەحەسێنەوە بە هەمان شێوە لە زیو بوایە ، و هەموو ئەم شتانەیشمان بۆ ئەڕازاندنەوە و نەقشیانمان دەکرد بە ئاڵتون، بەڵام ئەمانە هەمووی خۆشی دونیان و دواڕۆژیش هەر بۆ لەخوا ترسانە) .

لەم ئایەتانەدا بۆمان دەردەکەوێت کەخوای گەورە دونیا دەبەخشێت بە کافر لە بەر خۆشەویستی نییە بەڵکو لەبەر ئەوەی دونیا زۆر بێ نرخەو نرخی باڵە مێشولەیەکی نییە لای خوای گەورە،

(2)- (الزمر:٦٥).

(3) - (الزخرف : ٣٣ – ٣٥).

وەکو پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ دەفەرمێت :﴿ لو كانت الدنيا تعدل عند الله جناح بعوضة ما سقى كافرا منها شربة ماء ﴾[٤].

واتە/ ئەگەر دونیا نرخی یەك باڵە مێشولەیەکی هەبوایە لای خوای گەورە ، ئەوا نەیدەهێشت کافر قومێك ئاوی تێدا بخواتەوە .

لە بەر بێ نرخی یە دونیا دراوە بە کافر و لە بەر بە نرخی بڕوا و ئاینە کە بڕواو ئاین دراوە بە موسڵمانان ، وە ئەگەر ڕەحم و بەزەیی خوای گەورە نەبوایە بە موسڵمانان و بڕواداران– بەو شێوەیەی باسمان کرد –ئەوا هەموو دونیا دەدرا بەکافران نەك ئەم خۆشیە کەمەی کە ئێستا تیایدان ، چونکە دونیا فیتنەیە و زۆر کەسی پێ هەڵدەخەڵەتێت ئەمەیش بەڵگەیەلەسەر ئەوەی کە خوای گەورە خۆشی نادات بەخەڵکی یان میللەتان لەبەر ئەم بەرژەوەندیانە، چونکە خۆشی دونیا ئادەمیزاد فریودەدات و بەرەو تاوان و هەندێ جاریش کوفر دەبیات .

وە هەندێ جاریش خوایگەورە بۆ ڕاکێشکردنی(استدراج) کافران وتاوان باران دونیایان دەداتێ، وەکودەفەرمێت:

﴿ **والذين كذبوا بِآياتنا سنستدرجهم مـن حيثُ لا يعلمونَ وأملي لهـم إن كيـدي متين**﴾[٥].

واتە/ (ئەوانەی کە ئایە تەکانیخوا بە درۆ دەخەنەوە کە بەڵگەیە لە سەر ئەو ڕاستی وهیدایەتەی کە پێغەمبەر﴿ﷺ﴾ هێناوێتی وپێی قایل نین، ئەوا بە مەنزلە دوای مەنزلە ئەیانبەینەوە، ئەویش بە خۆشی دان بە سەریاندا لە ژن و کوڕ و ڕۆزی و هەموو جۆرەکانی تری بەخشش ، وە وایان لێ دەکەین کە ستایش و سوپاسی خوای لە سەر نەکەن و لەناو ئەوخۆشی یەدا نوقومیان دەکەین و ڕێی هیدایەتیان لێ بزر دەکەین، هەتا وابزانن کە ئیتر هەرگیز توشی ناخۆشی نابن و لە دونیا بە بەردەوامی دەمێننەوە بۆ ئەوەی زیاتر تاوان بکەن و نوقومی کوفر بن و لە

---

(4)-(مستدرك حاكم ،كتاب الرقاق/،٧٨٤٧،من حديث سهل بن سعد).وصححه الشيخ الالباني في (سلسلة الاحاديث الصحيحة، ٦٨٦/٢و٩٤٣)و(صحيح الجامع الصغير،٥٢٩٢/٢)و(صحيح الترغيب والترهيب ، ٣٢٤٠/٣).

(5)- (الأعراف:١٨٢-١٨٣) .

ئەنجامیشدا سزایان توند تر دەبێت، و زیانێکی زۆریان بە خۆیان گەیاند بە بێ ئەوەی هەستی پێ بکەن ئەویش بەهۆی کوفرو بە درۆخستنەوەیان بۆ پێغەمبەر(ﷺ)، وە هەروەها ماوەی خۆشییان بۆ زیاد وبەردەوام دەکەین و سزایان لێ دوا ئەخەین تا وابزانن کە ئەم خێر وخۆشییە نیشانەی ڕازی بوونی خوایە، بەلأم لە ڕاستیدا ئەم دونیا پێدانە سزا و سەر شۆڕی لە دوایە).

وە هەروەها جارێکیان ئیمامی عومەر(خوای لێڕازی بێت) سەیری کرد ئەوحەسیرەی کە پێغەمبەر(ﷺ) لەسەری دائەنیشت و ئەخەوت کاری کردۆتە سەر پێستەکەی و نەخشی حەسیرەکەی لەسەردەرچووە ، ئیمامی عومەریش(خوای لێڕازی بێت) کەئەمەی بینیدەستی بەگریان کرد، پێغەمبەر(ﷺ)پێیفەرمووی:﴿ما یبکیك؟﴾واتە:چی دەتگرێنێت؟ئەویش فەرمووی:سوێند بەخوای گەورە بۆ ئەوە ناگریم کەنەزانم تۆ بەڕێزتری لای خوای گەورە لەقەیسەروکیسرا ، وەئەوان لەچ نازو خۆشییەکی دونیادا دەژین وتۆیش پێغەمبەری خوایت بەم شێوەیە دەتبینم.

لەوەلأمدا پێغەمبەر(ﷺ) فەرمووی: اما ترضی یا عمر أن تکون لهم الدنیا ولنا الآخرة ؟﴾.واتە: ﴿ ئەی عومەر ڕازی نابیت دونیا بۆ ئەوان ودواڕۆژیش بۆ ئێمە بێت ؟﴾. ئیمامی عومەر(خوای لێڕازی بێت)فەرمووی: بەڵێ. پێغەمبەر(ﷺ)فەرمووی:﴿فانه کذلك﴾.واتە:بەم شێوەیەیە(دواڕۆژ بۆ ئێمەیە ودونیا بۆ ئەوانە)[٦].

وە لە ڕیوایەتێکی تردا هاتووە کە دەفەرمێت :﴿یاعمر ان اولئك قد عجلت لهم طیباتهم، وهي وشیکة الانقطاع ، وانا قوم قد اخرت لنا طیباتنا في آخرتنا﴾.واتە:﴿ئەی عومەر ئەوانە میللەتێکن خۆشی یەکانیان بۆپێش خراوە، وەنزیکە کۆتایی بێت، بەلأم ئێمە میللەتێکین خۆشی یەکانمان بۆدواخراوە بۆدواڕۆژ﴾[٧].

(6) – (صححه الشیخ الألباني في صحیح الأدب المفرد ، باب الجلوس علی السریر، ١١٦٣/٨٩٠).

(7)- (مستدرك حاکم ،کتاب الاطعمة/٧٠٧٢).وحسنه الشیخ الألباني في (صحیح الترغیب والترهیب) ، (٣٢٨٤/٣).

لەم چەند ئایەت و حەدیسە کە بە نموونە هێنامەوە و چەندان نمونەی تریش هەیە کە لە بەر درێژە پێ نەدان بۆتانم نەهێنایەوە پڕ بە پێست وەڵامی ئەم شوبهەیەیە .

بۆچی وڵاتەکەمان داگیر کرا ؟

بۆ وەڵامی ئەم پرسیارە دوو بۆچون هەیە : .

١- هەندێك كەس لەوانەی کە زانستی ئایینیان بە دەست هێناوە تا ڕادەیەك ئەم داگیر کردنە دەداتە پاڵ تاوانەکانی خۆمان، وەکو لەمەو پێش باسمان کرد، و ئەم داگیر کردنە بە لووتکەی کارەسات دادەنێن .

٢- زۆربەی هەرە زۆری خەڵکی کوردستان ئەم داگیر کردنە سەربازی و بیروباوەڕی یە لە لایەنی کافرانەوە بۆ وڵاتەکەمان بە (پرۆسەی ئازادی) ناو دەبەن ! ! !

بەوەی دائەنێن کە خوای گەورە میللەتی کوردی خۆش دەوێت وتۆڵەی لە دوژمنانی کردەوە و کافرێکی کردە هۆکار بۆرزگار کردنی، لەبەرئەوەی گەلی کوردگەلێکی زۆر موسڵمانە وجەور وستەمی زۆری لێکراوە وخوای گەورە پاداشتی دایەوە بەم ڕزگار بوونە .

لەوانەیە ئەم بۆچونەیش کەم و زۆر جۆرە ڕاستی یەکی تێدا بێت کە خوای گەورە ئەم کافرانەی کردبێتە هۆیەك کە ئایینەکەی پێ سەربخات ، لەگەڵ ئەوەیشدا کە کافر ئەمەی ئەنجام داوە بۆبەرژەوەندی یەکانی خۆی ، بەڵام بە قەدەری خوای گەورە بەسود دەگەڕێتەوە بەسەر موسڵمانانداو بانگەوازی ڕێگە ڕاستەکەی پێغەمبەر﴿ﷺ﴾ جۆرە بوژاندنەوەیەکی بەخۆوە بینی کە لە پێش تردا نەبوو ، وەکو چۆن پێغەمبەر﴿ﷺ﴾ دەفەرمێت :﴿ ان الله ليؤيد هـذا الـدين بالرجل الفاجر ﴾.(٨)

واتە /خوای گەورە ئەم ئایینە بەرز دەکاتەوە بەهۆی پیاوی خراپ و تاوانبارەوە .

---

(8)- [البخاري كتاب الجهاد والسير،باب ان الله ليؤيد هذا الدين بالرجل الفاجر/ ٢٨٩٧ من حديث أبي هريرة (رضي الله عنه)] (وصحيح الجامع الصغير)،(٢٤٢٣/١ و ٧٨٢٣/٢).

ئەگەر بێتو ئیمە ئەم بۆچونە بە ڕاست بزانین ئەوا دەبێت ئەوەمان لە بیر نەچێت کە خوایگەورە لە قورئانی پیرۆزدا باسی بەسەرهاتی چەندەها میللەتانی پێش خۆمانمان بۆ دەکات بۆ ئەوەی ئەگەرکەوتینەناو هەمان کێشە و کارەساتەوە سودوپەندی لێ وەربگرین و بە هەڵەی ئەوانەی پێشودا نەچین .

بە بۆچونی من نزیکترین ڕووداو کە بەسەر گەلی کوردا هاتووە بە دەستی بەعسی یەکان لە کوشتن و برین و بە کەم زانین، ئەو جەور و ستەمانەیە کە بەنی ئیسرائیل بە دەست فیرعەونەوە بە سەریاندا هات ، بۆ ئەم مەبەستەیش دەبێت لە بارو دۆخی یەهودی یەکانی بەنی ئیسرائیل باش تێبگەین و دەرسی لێ وەربگرین و بزانین خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا چۆن باسیان دەکات کە دەفەرمێت :﴿ **وقال الملأ من قوم فرعون أتذر موسى وقومه ليفسدوا في الأرض ويذرك وآلهتك قال سنقتل أبناءهم ونستحيي نساءهم وإنا فوقهم قاهرون قال موسى لقومه استعينوا بالله واصبروا إن الأرض لله يورثها من يشاء من عباده والعاقبة للمتقين** ﴾[٩].

واتە: دوای ئەوەی یەهودی یەکان ئازارێکی زۆریان بینی بە دەست فیرعەونەوە ودرێژەی کێشا، وهیچ توانایان نەبوو بۆ گۆڕینی تەنها پشت بەستن و داوایکۆمەك کردن نەبیت لە خوای گەورە، لەبەر ئەوە موسی ﴿عليه السلام﴾ئامۆژگاری یانی کرد کە پشت بە خوا ببەستن بۆ هێنانەدی خێر وخۆشی و رزگاربوونیان لە کێشە و کارەسات و ناخۆشی ، وەهەروەها دان بە خۆیاندا بگرن و چاوەڕێی دەرفەتی خوا بن، و زەویش مولکی فیرعەون و قەومەکەی نیە، بەڵکو مولکی خوایە و بە دانایی و بە ویستی خۆی لە نێوان بەندەکانیدا ئاڵوگۆڕی پێدەکات ودواڕۆژیش هەر بۆ لە خوا ترسانە، وە بەندەیش دەبێت بەم شێوەیە کار بکات لە کاتێکدا توانای هەبوو ئەیخاتە کار بۆ لادانی ئەو چەوسانەوەی کە توشی بووە لە لایەن کەسانی ترەوە دوای پشت بەستن بە

(9) - (الأعراف:١٢٧-١٢٨).

خـوا، وه لـه كـاتی بـیٚ دهسهڵاتیـشدا دهبێـت ئـارام بگرێـت و پـشت بـه خـوا ببهسـتێت و چـاوهڕێی دهرفـهتی خـوای گهوره بكات.

وه لـه ئایـهتی دووهمـدا یـههودی یـهكان بهبێزاری‌یهوهبه موسـایان﴿ﷺ﴾ ووت – لهبـــهر درێـــژه كێـــشانی مـــاوهی چهوسانهوهیان له لایـهن فیرعهونـهوه– : ئیمـه ئـازار و عهزیـهت و ئهشـكهنجهمان دهخوارد پـێش ئـهوهی كـه تـۆ ببیت بـه پێغهمبـهرمان (ئـهویش بـه سـهربڕینی منالـهكانیان لـه كـاتی لـه دایـك بـوونی موســاوه﴿ﷺ﴾) ، وه دوای هاتنیـشت ئازارهكانمـان هـهر بهردهوامـه تـا ئیـستا (ئهویش به كوشتنی كوڕهكانیـان لـه بـهر ئـهوهی كـه شـوێنی موسـا كـهووتوون)، موسـا﴿ﷺ﴾ فـهرمووی : تكـام وایـه لـه خوای گهوره دوژمنهكهتان له ناوبـهرێت و هه‌ڵسوڕاندنی ئهو زهوی یهی كه فیرعـهون دهسهلاتی ههیه به سهریدا بیدات به ئێوه له دوای فیرعهون و قهومهكهی .

ئـهم دهسـهلات پێدانـهیش بـه یـههودی یهكان حیكمـهتێكی خوایی یـه، ئـهویش تاقی كردنهوهی بهنـدهكانێتی لـه خۆشـی وناخۆشی ولهبه توانایی و له بیٚ توانایی ، و خوای گهورهیش تهماشاتان دهكات ئایا سوپاسـی دهكـهن لـه سـهر ئـهم كـاره ئهویش به جیٚ بهجێكردنی فهرمانـهكانیٚو نهكردنی تاوان، یان كوفر دهكهن ئـهویش بـه گوٚیٚ پێنـهدان بـه فهرمانـهكانی و ڕیٚ خۆش كردن بۆ تاوانكردن .

دوای تێگهیـــشتنمان لــــهم دوو ئایهتــــه پیرۆزهیــش كــه باســی قۆناغێــك لــه قۆناغــهكانی یــههودی یــهكان دهكــات، دهبێت به ووردی مامهڵهی له گهڵدا بكهین و سـودی لـیٚ وهربگـرین بـۆ ئـهوهی وهك ئهوانمان بهسهر نهیات .

له بارو دۆخێكـی هاوشـێوهدا گـهلی كـورد جـــهور و ســـتهمێكی زۆری بینـــی و دوای ئهمهیش خوای گهوره رزگـاری كـرد (بـه بۆچـــونی دووهم) دهبـــیٚ لـــه خۆمـــان بپرسـین دوای رزگـار بوونمـان چ ئـهركێك دهكهوێته سهر شانمان ؟

بێگومـان دهبێـت سوپاسـی‌خوای گـهوره بكـهین و سـوجدهی شـوكری بـۆ بـهرین و چاو بـه خۆمانـدا بخشێنینهوه و سـهیری ئهركـهكانمان بكـهین كـه لـه ڕابـردوودا ئـهنجاممان داوه، وههرچـی‌كهم و كـورتی

یەکمان هەبێت چارەسەری بۆ بدۆزینەوە و بەپێی توانایش تاوانەکانمان کەم بکەینەوە و بەشێوەیەکی زانستیانە و بێ ووچان بگەڕێینەوە سەر ڕێگا ڕاستەکەی پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾، لەبەر ئەوەی ئێستا تێگەیشتین دوای ڕاڤە کردنی ئەم دووئایەتە پیرۆزە کە خوای گەورە تێمان دەڕوانێ و سەیرمان دەکات ئەم گەلە ڕزگارکراوە ! بە چ شێوەیەك کاردەکەن؟.

ئێمە دوای ڕزگاری ! چۆن کارمان کرد ؟

بەڕاستی گەلی کورد لە کاتێکدا کە ژێر دەستە بوو زیاتر ڕوو لەخوا بوو ، وە فەرمانەکانی خوای بەجێ ئەهێنا، بەلأم دوای ئەوەی کە ئەم دەرفەتەی بۆ ڕەخسا زیاتر بەرەو دونیا ملی ناو حیزبێکی زۆر هاتە کایەوە کە ئەمەیش هۆیەکی سەرەکی یە بۆ پارچە پارچە بوونی موسڵمانان و ڕێك نەکەوتنیان ، وە پێش برکێ یەکی بێ ووچان هاتە کایەوە بۆ پلە وپایە و تالأنی و دزی و دەست درێژی کردنە سەر مافی کەسانی تر، ئەم کردەوانە نەك تەنها ئاینی پیرۆزی ئیسلام نەفرەتی لێ دەکات بەڵکو لەگەڵ داب ونەریتی کۆمەڵگایکوردەواری بە شەرەفیشماندا ناگونجێت ، چونکە ئەم ڕەوشت نزمی یەی کە بلأوبۆتەوە لە ناوماندا لە وولأتانی کوفرەوە بۆمان هاتووە وهەرگیز لە ناو گەلی کوردی موسڵماندا نەبووە، بەڵکو شتێکی زۆر ناشیرینە و دیاردەیەکی نامۆیە و دژایەتی نەك بە تەنها ئاینی ئیسلامی پیرۆزی پێ دەکرێت بەڵکو میللەتی کوردیشی پێ دەفەوتێت، چونکە هەر میللەتێك دەستی کرد بە تێکەلأو کردنی ژن وپیاو وزینا کردن و خواردنەوە ، وتاوانی جۆراو جۆریان ئەنجامداو بەرەو ئارەزووەکانیان ڕۆیشتن، ئەوا لەگەڵ ئەوەی خوای گەورە ڕوو ڕەشی دنیاو قیامەتیان دەکات و کارەساتیان بە سەردا دێنێت و توشی سزای سەختیان دەکات، ئەوا غیرەتیشیان لێدەسێنێتەوە و تەنانەت ناتوانن بەرگری لەخۆیان و ولأت وخاك و شەرەفیشیان بکەن ، وە باشترین نمونەیش بۆ ئەم مەبەستە ڕووخاندنیدەوڵەتی فەرەنسا بوو بەرامبەر هێرشەکەی هیتلەر ، چونکە خەڵکی فەرەنسا لەو سەردەمەدا لە هەموو وولأتانی تر زیاتر بەرە و

ئارەزووەكانیان چووبوون، نەیان توانی تەنها (٢٤) كات ژمێر بەرگری بكەن لە وولاَتیان و هەموو شتێكیان دایە دەستەوە و كەوتنە ژیانێكی پڕ لە سەر شۆڕی ، چونكە ئەم ڕووداوە ئەنجامی ئاسایی هەموو گەلێكە كە بكەوێتە دوای ئارەزووەكانیان بە بێ سنور. لەوانەیە كەسانێك هەبن كە لەم بۆچونەدا لەگەلَمدا نەبن وبلَێن تۆ بۆ لەیەك لایەنەوە سەیری كۆمەلَگەكەمان دەكەیت ؟ ئەی بۆچی سەیری مزگەوتەكانمان ناكەیت كە بەتایبەتی لە نوێژی جومعەدا شوێن نامێنێتەوە بۆ نوێژ كەران تا نوێژی لێ بكەن تەنانەت لە كوچە و كۆلاَنەكانیشدا بەرمالَ داخراوە بۆ نوێژ كردن ؟لە وەلاَمدا دەلَێم : ئەمەی ئێوە دەیلَێن ڕاستە و لەوانەیە زۆر خواپەرستیی تریش هەیە كە ئێمە ئەنجامیان دەدەین ، بەلاَم ئێمە بە شتی داهێنراو (**بیدعة**) و نەفامی خوا ئەپەرستین و لە سەر سوننەت نین و هەندێ جاریش بە نەفامی بە كوفریشدا دەچین (پەنا ئەگرین بە خوا) .

وە دەبێت ئێمە ئەمەیش لە یاد نەكەین كە خوا پەرستی (**عبادة**) بەبێ لە خواترسان (التقوى) سودێكی ئەو تۆی نی یە بەلَكو ئەم دووانە كۆلَەكەی هەموو موسلَمانێكی ڕاستەقینەن ، وە لە خواترسان (التقوى) ئەوەیە كە دووركەوینەوە لە هەموو وتەو كردارێك كە خوای گەورە و پێغەمبەر﴿ﷺ﴾ پێمانیان ڕاگەیاندووە كە لێی دوور كەوینەوە .

ئێمە نوێژ دەكەین بەلاَم زۆربەی ئافرەتانمان پەیڕەوی ئاینی پیرۆزی ئیسلام ناكەن لە تێكەلاَو نەبوون لەگەلَ پیاواندا و لە پۆشاك و حیجابدا ، جگە لەمەیش زۆربەمان غیرەتمان نی‌یە بەرامبەر تاوانباران و گوێ نەدەران بە سنوری خوای گەورە كە فەرمانیان پێ بكەین بە چاكە و بەرهەلَستی‌یان بكەین لە خراپە كە ئەمەیش لە خۆیدا كۆلَەكەی سەرەكی ئاینەكەمانە، وەهەر موسلَمانێك خۆی چاك بوو (صالح) بوو بەلاَم فەرمانی نەكرد بە چاكە و قەدەغەی نەكرد لە خراپە پێی ناووترێت (مصلح) چاك كەرەوە .

ئایا بۆ خۆت چاك (صالح) بیت بەسە یاخود دەبێت چاك كەرەوە (مُصْلِح)یش بیت ؟.

بـۆ پێناسـەی ئـەم دووجـۆرە دەڵـێین : پیاوی چاك ئەوكەسەیە كە فـەرمانی خـوا و پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ جـێ بـەجێ دەكات و ئەوەیـشی نـەهی لـێ كـراوە لێـی دور دەكەوێتەوە، بەڵام كەمتەرخەمی یەكەی لەوەدایە كە فەرمان بە چاكە و نـەهی لـە خراپە ناكات ، واتە ئەو چاكە و زانست و گەنجینەیەی كەهەیەتی تێناپەڕێت لێیەوە بۆ موسڵمانێكی تر .

چاك كەرەوەیش (مصلح) ئـەو كەسـەیە كە خۆی لە خۆیدا چاكەو هەموو ئەو شتە چاكانەی كە ئەیزانێت و كاری پێ دەكات، و دەیگەیەنێتـــە هـــەموو ئـــەو موسـڵمانانەیكە كاریـان بـەم گەنجینەیـە هەیە و هەردەم خەم خۆری ئاینەكەیەتی، و هـــەر كـــەم و كـــورتی یـــەك یـــان كەمتەرخـەمی یـەك یـان زێـدەڕەوی یـەك ببینێـت لـە بـرای موسـڵمانی یـان لـە كۆمەڵگاكەی ئەوا بە پەلە و بێ دواكـەوتن بە زانستەوە برایانی كۆمەڵگاكەی ئاگـادار دەكاتەوە.

بێگومـان لـە كۆمەڵگـەی كوردەواریمـان پیاو چاكمان هەیە بەڵام چاك كـەرەوەمان زۆر كەمە، ئەمەیش یان لەبەر نەزانی یە، یان دەرفەت نەدراوە بە پیاو چاكانمان ، یاخود كەمتەرخەمی و گوێ نەدان و كـەم غیرەتیـــە بەرامبـــەر ئـــاینی پـــیرۆزی ئیسلام.

ئەگـەر بێـت و هـەر پیـاو چاكێك بێـت و بڵێت: من چاكم و هەقم بە سـەر كەسـەوە نیـە، دەبێـت ئـەوە بزانێـت كـە ئـەم كـردارەی ئامـانجی سـەرەكی شـەیتانە، چـونكە فـەرمان نـەكردن بـە چـاكە و بەرگری نەكردن لە خراپە هـۆی سـەرەكی نارەزامەندی خوای گەورەو تۆڵە سـەندنی لـەپیاو چـاك و كۆمەڵگەكەیـشێتی، هەروەكوچـۆن لـەم فەرموودەیـەدا دەردەكـەوێت: ڕۆژێكیـان پێغەمبـەر ﴿ﷺ﴾لەخەوهەسـتا ڕەنگی سـور هەڵگەڕابوو، دەیفەرموو:﴿ لا الــه الا الله ویل للعرب من شر قد اقترب ، فتح الیـوم من ردم یأجوج ومأجوج مثل هذا؛(وحلق باصبعه الابهام والتي تلیها) قیل انهلك وفینـا الصالحون؟! قال: نعم اذا كثر الخبث﴾(١٠) .

---

(10) - (البخاري،كتاب الفتن،باب: ویل للعرب من شر قد اقترب/٦٦٥٠) ،و(سلسلة الاحادیث الصحیحة) ، (٩٨٧/٢)و(صحیح الجامع الصغیر ، (٢/ ٧١٣٥و ٧١٧٦) و(صحیح الترغیب والترهیب ، ٢٣١١/٢).

واتە/ هاوار بۆ عەرەب لە ناخۆشی و ئێش و ئـازار و خراپەیـەك كـە نزیـك بۆتـەوە، ئەمڕۆ لە بەربەستەكەی یەئجوج ومەئجوج ئەوەنـدە كرایـەوە" بەپەنجـە كەڵەكـەی وئەوەی تەنیشتی بازنەیەكیدروست كرد. دوای ئەمەزەینەبی خێزانی(خوای لێڕازی بێت) پێی فەرموو:

ئەی پێغەمبـەری خـوا(ﷺ) ئایا ئێمـە توشی كارەسات و فەوتاندن دەبین و پیاو چاكیـشمان تێدایـە ؟! فـەرمووی : بـەڵێ ئەگەر خراپە كار وتاوانبار زۆر بوو.

لـــەم فەرموودەیـــەدا ئـــەوەمان بـــۆ دەردەكـــەوێت كـــە ئەگـــەر میللـــەتێك خراپەكاربن و تاوانباربن ئەوا سزای خوای گەورە دەیـان گرێتـەوە ئەگـەر چـی پیـاو چاكیشیان تێـدا بێـت، ئەمـەیش لـە بـەر ئەوەیە فەرمان ناكـەن بـە چاكە و نـەهی ناكـەن لـە خراپـە .وە لـە نمونەیـەكی زۆر ئاشكرا و ڕووندا كـە لـە قورئـانی پـیرۆزدا خـــوای گـــەورە بۆمـــان دەگێڕێتـــەوە لەجولەكەكانـــەوە زۆر بـــە جـــوانی دەردەكەوێت كە جیاوازی یەكی زۆر هەیە لە نێوان ئەم دوو جۆرەدا، خوای گـەورە دەفەرمێت ﴿ **واسألهم عن القريـة التـي كانت حاضرةَ البحر إذْ يعدونَ في السبت إذْ تأتيهم حيتانهم يوم سبتهم شرعا ويوم لا يسبتونَ لا تأتيهم كذلك نبلوهم بما كانوا يفْسقُونَ وإذْ قالت أمةٌ منهم لـم تعظُـونَ قوما الله مهلكُهم أو معذبهم عذابا شديدا قالُوا معذرةً إلى ربكُم ولعلهم يتقُونَ فلما نسوا ما ذُكروا به أنجينا الذين ينهونَ عن السوءِ وأخذْنا الذين ظلموا بعذابٍ بئـيسٍ بما كانوا يفْسقُونَ﴾**[١١] .

واتە:خوای گەورە لەم ڕووداوەدا ئەوەمان بۆ باس دەكات كە چۆن ڕاوكردنی ماسـی لەڕۆژی شـەممەدا لـە جولەكـەكان حـەرام كرد بە هـۆی تاوانەكانیانـەوە، ولەهـەمان كاتیشدا تـاقی یانی كـردەوە بـەوەی كـە ڕۆژی شەممە كەناری دەریا پڕ دەبوو لـە ماسی وڕۆژەكـانی تـریش یـەك ماسـی لـە دەریادا نەدەبینرا! ! زۆربەی جولەكـەكان ئارامیـــان نـــەگرت لـــە ســـەر ئـــەم تاقیكردنەوەیە و هەستان فێڵێكیان دۆزی یـەوە بـۆ ڕاو كردنـی ماسـی، ئـەویش بـە هەڵكەندنی چەند جۆگایەك و تۆڕ دانان لە ناویاندا و كە ڕۆژی شەممە دەهات ماسی

---

(11)- (الأعراف:١٦٣-١٦٥).

یەکان دەهاتنە ناو ئەم تۆڕانەوە بەڵام دەستکاری یان نەدەکرد تا ڕۆژی یەك شەممە ئەو کاتە ماسیەکانیان دەردەکرد، جولەکەکان لەم ڕووداوەدا بوون بە سێ کۆمەڵەوە :زۆربەیان فەرمانیخوایان شکاند و ڕاویان کرد بەم شێوەیەی کە باسمان کرد، کۆمەڵێکی تریان ئامۆژگاری ڕاوکەرەکانیان کرد، وکۆمەڵیسێ یەمیش نە ڕاویانکرد و نە ئامۆژگاری ڕاوکەرەکانیان کرد کە سنوری خوایان شکاند .

پیاو چاکەکان (صالح) ەکان بە چاککەرەوەکانیان (مصلح) ەکانیان ووت : ئێوە بۆچی ئامۆژگاری کۆمەڵێك دەکەن کە فەرمانی خوایان شکاندووە و خوای گەورەیش لە ناویان دەبات ، وە یان سزایەکی توند و تیژیان دەدات؟ چاك کەرەوەکان لە وەڵامدا ووتیان : لە بەر ئەوەی (**عذر**) مان هەبێت لای خوای گەورە کە فەرمانمان کردووە بەچاکە و بەرهەڵستیمان کردووە لە خراپە، و لەبەر ئەوەیش بەڵکو لەخوا بترسن و فەرمانەکەی نەشکێنن.

لە دوای ئەوەی ئەو کۆمەڵەی کە فەرمانی خوایان شکاند و گوێڕایەڵی ئامۆژگاری یەکە نەبوون و بەردەوام بوون لە سەر ڕاوکردن ، خوای گەورە سزایەکی توندیانی داو هەموویانی کرد بە مەیمون و بەراز، وە ئەو کۆمەڵەی ئامۆژگاری یان دەکرد (مصلح) ەکان خوای گەورە لەو سزایە بەدوریانیخست ، بەڵام کۆمەڵیسێ یەم کە (صالح) ەکانن خوای گەورە باسی چارەنوسیان ناکات، لەبەر ئەوە زانایانی ڕاڤە هەندێکیان فەرموویانە ئەمانیش توشی سزا بوون لە بەر ئەوەی وازیان هێنا لە فەرمان کردن بە چاکەو قەدەغەکردنی خراپە، بەڵام هەندێکی تر لە زانایان دەفەرموون : نەخێر ئەمانیش ڕزگار بوون لە سزا لەبەر ئەوەی کۆمەڵێك هەستان بەفەرمان کردن بە چاکەوقەدەغەکردن لەخراپە، ئەوا لەسەر ئەمان لاچوو چونکە فەرمان کردن بە چاکە و نەهی کردن لە خراپە(**فرض کفاية**)یە.

واتە/ئەگەر کۆمەڵێك پێ ی هەستێت ئەوا لەسەر ئەوانی تر لادەچێت .

(ابـن عبـاس) (خـوای لـێ ڕازی بێـت) فەرمووی :(ئەوانـەی فـەرمانیان کـرد بـە چـاکە و قەدەغـەیان کـرد لـە خراپـە ڕزگاریان بوو، وە ئەوانەی کەڕاویان کرد توشی سزای سەخت بـوون ، والله ئەگـەر بزانم ئەو کۆمەڵەی کە وتیـان (**لم تعظون قومـا**) ((واتـــە/پیـــاو چـــاکەکان (صـــالح)ەکـــان)) ڕزگاریـــان بـــووە خۆشەویست ترە لەلام لە وشتری سور (کەچاك تـرین مـاڵ بـووە لای عـەرەب) بـــەلاّم دەترســـم ســـزاکە ئەوانیـــشی گرتبێتـــەوە ، (**عکرمـة**) (ڕەحمـــەتی خـوای لـێ بێـت)دەفـەرمێت : ئەوەنـدە هەوڵم دا کە زەینی ڕۆشن کەمەوە تاوەکو زانیی کـەڕزگاریان بـووە، وەلـە پاداشـتی ئەمەیشدا پۆشاکێکیپێمدا.

دوای ئـــەوەی کـــە ئـــەم بەڵگـــە ڕوون و ئاشـــکرایەمان بـــاس کـــرد بـــە جـــوانی دەرکەوت کەوا گەرچی مزگەوتەکانمان پڕ بێت لە نویـژ کـەر و ڕۆژووگـر وحـەج کـەر بەلاّم ئەمە سزای خوای گەورە لە سەرمان لا نـادات و دوای ناخـات ئەگـەر بێتـو و هـەوڵ نـەدەین کەسـانی تـریش چـاك بکەینـەوە و ئامۆژگاریـان بکـەین. خـوای گەورە بێ ووچان تورە بوو لەجولەکـەکان لەبەر کەم تەرخەمی یان لـە ئەنجامـدانی ئـەم ئەرکـە پـیرۆزە، وەکوخـوای گـەورە باسـی ئـەوەمان بـۆ دەکـات کـە چـۆن نەفرەت لـە کافرەکـانی (بنـی اسـرائیل) کراوە لەسەر زمانی داود و عیسی(**علیهما الصلاة والسلام**) لـە بـەر ئـەوەی زیـادە ڕەوی یـــان دەکـــرد و مـــافی خـــەڵکیان دەخوارد و بەرهەڵستییان نـەدەکرد لـەو کرداره خراپانەی کە دەیان کـرد : ﴿ **لُعن الذين كفَروا من بنِي إسرائيلَ على لِـسان داوود وعيسى ابنِ مريم ذَلك بِما عـصوا وكَانوا يعتدونَ كَانوا لَا يتناهونَ عن منكر فَعلُوه لَبِئْس ما كَانوا يفْعلُونَ**﴾[١٢].

لە بەر ئەوە دەبێت لە ناو خۆمانـدا پـێش برکێ بکەین بۆ ئـەنجام دانـی ئـەم ئەرکـە پیرۆزە ، وە ئەو کەسەی کە دڵسۆزی گەلەکەیـەتی دەبێـت بـە هـەموو شێوەیەکی شەرعی هەوڵ بدات کە ئێش و ئـازارو سـزایان لـێ کـەم بکاتـەوە ، و لـە کارەسات ڕزگاریان بکات و هەوڵ بدات کە میللەتەکەی لە ڕەزامەندی خوای گەورەدا

(12) - (المائدة / ٧٨ – ٧٩).

بـن و سـەرفرازی دونیـاو قیامـەت بـن، ئەویش بە ئەنجام دانی ئەم ئەرکە پیرۆزە دێتە کایەوە، خـوای گـەورەیش پـەیمانی داوە هەر گەلێك یان شارێك چاککەرەوە (مصلح) یان تێدا بوو ئەوا سزایان نادات وەکو دەفەرمێت :﴿ **فلولا كانَ من القُرون من قبلكُم أولُو بقية ينهونَ عن الفَساد في الأرض إلا قليلًا ممن أنجينا منهم واتبع الذين ظلموا ما أترفُوا فيه وكانوا مجرمين وما كانَ ربك ليهلك القُرى بظُلمٍ وأهلُها مصلحونَ**﴾[١٣].

واتە/ بۆیـە ئـەو گەلانـەی پـێش ئێوەمـان سـزادا لەبـەر ئـەوەی (مـصلح) چـاك کەرەوەیان زۆر کـەم بـوو، وە هـەموویان خـەریکی دونیـا و خراپـە کـاری بـوون، لەبـەر ئـەوە خراپـەکارانمان سـزاداو چـاکەکارانمان ڕزگـار کـرد، وە خـوای گەورەیش هیچ شارێك نافـەوتێنێت ئەگـەر بێـت و خەڵکەکـەی ڕوو لـەخوابن و چـاکە کـار بـن و فـەرمان بکـەن بەچـاکە و بەرهەڵستی بکەن لە خراپە، لە بەر ئەوە دەبێت پیاو چاکانمان هیممـەت بکـەن بـۆ بانگـەواز کردنـی گەلەکـەیان بـۆ ڕێگـا ڕاسـتەکەی پێغەمبەرەکەیان﴿ﷺ﴾ ، وەواز نـەهێنن بـەوەی کـەخۆیان چـاکن لەبـەر ئـەوەی ئەگـەر خراپـە و تـاوان زۆر بـوو وەکەسـیش نـەبوو بەرپەرچـیان بداتەوە وئامۆژگارییان بکات ، ئەوا وردە وردە خراپـەو تـاوان تەشـەنەدەکات بەڕادەیەك کەپیاو چاك و ماڵ و منداڵیشی دەگرێتەوە، لێرەدا کـاتی ئـەوە هـاتووە کـە ئـەو ئایەتـەی سـورەتی (**البقـرة**) بهێنمەوە یادی ئەو بانگەواز کەرانـەی کـە سست بوونە و ڕوویـان لـە دونیـا کـردووە کە خوای گەورە دەفەرمێت :

﴿ **إن الذين يكتمونَ ما أنزلنا من البينات والهدى من بعد ما بيناه للناس في الكتاب أولئك يلعنهم الله ويلعنهم اللاعنونَ إلا الذين تابوا وأصلحوا وبينوا فأولئك أتوب عليهم وأنا التواب الرحيم**﴾[١٤] .

ئەم ئایەتە گەرچی لە سەر جولەکەوگاور دابـەزیوە لـە بـەر ئـەوەی سـیفات و ناسنامەی پێغەمبەریان﴿ﷺ﴾شاردۆتەوە بـەڵام حوکمەکـەی هـەموو کەسـێك

---

(13) - (هود / ١١٦ – ١١٧) .

(14) - (البقرة /١٥٩- ١٦٠).

دەگرێتــەوە کــەوا هــەر زانــستێکی ئـاینی هەبێت بیشارێتەوە ، چونکە بـەم زانسته خـــەڵکی ڕێـــی ڕاســـت دەدۆزێتـــەوە وهەنگاودەنێت بەرەوبەهەشت.

خوای گەورە زانایانی پابەند کردووە بۆ ئـــەوەی زانـــستی قورئـــان و ســـوننەت بگەیـــەنن بـــە خـــەڵکی و بێـــدەنگ نـــەبن، چونکە ئەمە خـۆی لـە خۆیدا دوو خراپـە کـــاری ئـــــەنجام دەدات، یەکـــــەم: شـاردنەوەی ئـەو زانـستەیە کـە خـوای گەورە دایبەزاندووە ، دووەمیـشیان: فێـڵ کردن و غەش کردنە لـە بەنـدەکانی خـوا، وە هەر کەسێکیش ئەمە حـاڵی بێـت ئـەوا خوای گەورە دوریان دەخاتەوەلـە سۆز و بـەزەیی خـۆی ونـەفرەتیان لـێ دەکـات و هـــەموو زینـــدەوەرانیش نـــەفرەتیان لـــێ دەکـــەن، لەبـــەر ئـــەوەی زانـــستیان شاردۆتەوە کەئەمـەیش دەبێتـە هـۆی ڕێ لـێ تێکـدان لــە موســڵمانان ، وە هــەر کەســـێکیش هەنـــدێك زانـــستی لابێـــت وبانگـەوازی بـۆ نـەکات، لەگـەڵ ئـەوەی کەکاری پێ بکات وەکـو ئەمانـە وایـە کـە خوای گەورە لەم چـەند ئایەتـەدا باسـیان دەکات .

چارەسەر :

دوای دەســت نیــشان کردنــی زۆربــەی نەخۆشییەکانی کۆمەڵگای کوردەواریمان بــە ئــەرکی سەرشــانمی دەزانم کــە ئــەم نەخۆشیانەتان بۆ چارە سـەر بکـەم بـۆ ئــەوەی هــەر کەســێك لــەلای خۆیــەوە بــەگوێرەی توانــاجیٚ بــەجێی بکــات، ویارمــەتی برایـانی موسـڵمانی بـدات بـۆ ئــەوەی لــە تــاوان دوورکەونــەوە ئەگــەر تاوانبـار و خراپـە کـارن، وە ئەگـەر پیـاو چاکیشن هانیان بدات بـۆ ئـەوەی بـبن بـە ڕێ نیشاندەر بۆ برایانی تری.

بـرای موسـڵمانم: ئەگـەر بـۆ ئایینەکـەت هــەوڵ دەدەیــت "دەبێــت وا بیــت، وە ئەگەر بۆ میللـەتی کـورد هـەوڵ دەدەیـت دەبێت چاك بزانیـت کـە ئێمـەی سـەلەفی زۆر لە تۆ دڵسۆز ترین بۆ میللەتەکەمان و زۆر زۆریش گەلی کوردمان خۆش دەوێت، بەلاٚم خۆشەویستی ئێمە زێـدەڕەوی تێـدا نی یە وەکو چۆن لەهەموو لایەنەکان تری ئاینەکـەمان زیـدەڕەویمان نـی یـە ، ئـەو زێدە ڕەوی یەی کەوامان لێ بکـات سـتەم لە گـەلانی تـر بکـەین وەکـو چـۆن ئـەوان

ستەمیان لە ئێمە کرد، وە لەدەمارگیری نی یە ئەگەر بێتو هەر کەسێك گەلەکەی خۆی خۆش بوێت ، بەڵکو دەمارگیری ئەوەیە کە یارمەتی گەلەکەت بدەیت لەسەرستەم کردن.

لێرەدائەوەمان بۆ دەردەکەوێت کە خۆشەویستی مرۆڤ بۆ گەلەکەی شتێکی قەدەغەکراو نی یە ئەگەر ئاراستەی خزمەت کردنی بکرێت لە چوار چێوەی ئاینی ئیسلامی پیرۆزدا ، وە گەورەترین خزمەت بۆ گەلی کورد لە لایەن هەر کوردێکی دڵسۆزەوە ئەوەیە کە هەر کەسە ولای خۆیەوە بە تاك وبە کۆ هەستێن بە نەهێشتن و کەم کردنەوەی هەموودیاردەکانی هاوبەش بڕیاردان لە گۆڕ پەرستی وشەخس پەرستی و هاوار کردن بۆ پیاوچاکان و داوای کۆمەك کردن لێیان و سوڕاندنەوە بە دەوری قەبرەکانیاندا ئەویش بە: بڵاو کردنەوەی ڕێبازی پێشین (**عقیدة ومنهج السلف الصالح**) لە مزگەوتەکان و گۆڤار و ڕۆژنامەکان و لە هەموودەرفەتێکدا کە بڕەخسێت ، و ووریاکردنەوەی گەلەکەمان لەم دیاردە ترسناکە .

وە دەبێت ئەوەیشمان لە یاد نەچێت کەوائەکێکی گەورە کەوتۆتە سەر شانمان ئەویش هەوڵدانە بۆ هەڵکەوتنی چەند زانایەکی ئاینیکورد کە لەسەر بڕوا و ڕێبازی پێشین بن ، لەبەر ئەوەی ژیان و بەرزی هەر نەتەوەیەك بە زۆری و کەمی ژمارەی ئەم جۆرە زانایانەن ، وە بە بوونی ئەم جۆرە زانایانە دیاردەی کوفری نامێنێت و ڕیشەکێش دەکرێت دوای پەنا گرتن بە خوای گەورە، وە ئێمە کەدەڵێین (زانای ئاینی) مەبەستمان ئیمام و ووتار خوێنی مزگەوتەکان نییە، لەگەڵ ڕێزمان بۆ چاکە کانیان و داوای هیدایەت کردنمان لە خوای گەورە بۆ خراپە کانیان بەڵکو زانا ئەو کەسەیە کە لە مانای قورئان و فەرموودەکانی پێغەمبەر ﷺ بەتەواوی تێ دەگات و زانستی تەواوی هەیە بە **ناسیخ و مە نسوخ و عام و خاص و مطلق ومقید و نحو و صرف** و، زانیاری یەکی تەواوی هەبێت لە بڕوا و ڕێبازی پێشین و ئیجتیهادەکانیان و بۆچونەکانیان، لەگەڵ ئەمانەیشدا دەبێت زانا گەورەکانی ئیسلام کە هاوچەرخین شایەتی بۆ بدەن کەزانایە و ئاماژە بۆ لێ

هاتوویی بکەن کە شایستەی ئەوەیە کەفەتوا بدات .

ئەگەر بێت و بەم شێوەیەی باسمان کرد زانا لە میللەتەکەماندا دەرکەوێت جگە لەوەی دیاردە کوفری یەکان

کەم دەبنەوە یاخود نامێنن ، مۆڵەت بەو کەسانەیش نادرێت کە شایستەی فەتوادان نین کە بە نەفامی فەتوا بدەن لە سەر چەند شتێك کە چارەنووسی میللەتێکە و ئاژاوە و بشێوی بنێنەوە .

وە بۆ چارەسەر کردنی هەموو جۆرەکانی تاوان دەبێ چاو بە خۆماندا بخشێنینەوە و دەست بکەین بە خوا پەرستنێکی ڕاستەقینە، و لە هاوڕێی خراپ دوور بکەوینەوە وداوای هیدایەت لە خوای گەورە بکەین و لە کۆمەڵی موسڵمانان دوورنەکەوینەوە بۆ ئەوەی شەیتان زاڵ نەبێت بەسەرماندا و داوای زانستی شەرعی بکەین و فێری نزا و دوعاکان ببین و بۆ ئەوەی پارێزراو بین لە شەیتانی جن ومرۆڤ .

وە دەبێت جڵەوی ئافرەتەکانمان بگرینەوە بۆ ئەوەی بەڕاستی شایانی ڕێزلێنان بن .

لە کۆتایی باسەکەمدا دەمەوێت ئەوە بەهەموو کوردێکی دڵسۆز بگەیەنم ئەگەر بەرزی گەلی کوردت مەبەستە ئەوا دەبێت هەوڵی ئەوە بدەیت کە خۆت و میللەتەکەت پابەندی ئاینی پیرۆزی ئیسلام بن، چونکەبەرزی هەموو میللەتێك لە دونیا وقیامەتدا بە گوێرەی پەیڕەوی کردنیانە بۆ ئەم ئاینەپیرۆزە" بۆیە کاتێك ئیمامی عومەر (خوای لێ ڕازی بێت)کەوتەڕێ بۆ (بیت المقدس) بۆ ئەوەی بیکاتەوە لەسەر خواستی گاورەکان، کاتێك گەیشتە نزیکیان (**ابو عبيدة**) (خوای لێ ڕازی بێت)بە ئیمامی عومەری فەرموو : چاکتر وایە جلەکانت بگۆڕیت و بە شێوەیەکی ڕێك وپێك تر بچیتە لای گاورەکان (لە بەر ئەوەی جلە کانی قوڕاوی بوو، وەپینەی پێوە بوو) ئیمامی عومەر(خوای لێ ڕازی بێت) لە وەڵامدا فەرمووی :

﴿انا كنا أذل قوم فأعزنـا الله بالاسـلام، فمهما نطلب العز بغيرما أعزنـا الله اذلنـا الله﴾[١٥] .

---

(15) – (صحيح الترغيب والترهيب)،(٥١٩٣/٣).

واتــە / ئێمــەزەلیل تــرین وسەرشــۆڕترین نەتــەوەبووین ، خــوای گــەورە بــەرز و شکۆمەندمانی کرد بە پـەیڕەوی کردنمـان بـۆ ئیـسلام ، وەهـەرکاتێك داوای بـەرزی وشکۆمەندی بکەین بەجگە لەئیسلام ئـەوا خــوای گــەورە سەرشــۆڕو ڕیــسوامان دەکات.

وەهیوام وایە کە هەندێك لە نەخۆشـی یـە زۆرەکـانی میللەتەکـەمم دەسـت نیـشان کردبێـت و چارەسـەر کردنیـانم پێکابێـت، وە هەرچی شتێکی ڕاست و چاکم نووسـی بێـت ئـەوا لـە خـوای گەورەوەیـە، وە هەرچی هەڵەیەکیشی تێدا بێت ئەوا لە من و شەیتانەوەیە و ڕێبا ز و بڕوای پێشین لێی بەرین و داوای لێ خۆشبوون لە خوای بە سۆزم دەکەم .

ان اريـد الا الاصـلاح مـا اسـتطعت ومـا توفيقي الا بـالله عليه توكلت واليه انيب.
اللهم هل بلغت اللهم فا شهد .

سەرچاوەکان

١- قورئـانی پیرۆز .

٢- تەفسیری – زبـدة التفـسير مـن فتح القدير – محمد سليمان عبدالله الاشقر.

٣- تەفـسیری-تيـسير الكـريم الـرحمن في تفـسير كـلام المنـان – عبدالرحمن بن ناصر السعدي .

٤- اقتــضاء الــصراط المــستقيم مخالفـة أصـحاب الجحـيم – شـيخ الاسلام ابن تيمية .

٥- فتاوى كبار علماء المعاصرين .